

Палмира Легурска

Лилия Крумова-Цветкова

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“

при Българската академия на науките

София, България

ЗА СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА ЕТНОЛИНГВИСТИКА

Етнолингвистиката, макар и ново направление в българското езикознание, бележи усилено развитие през последното десетилетие. Изследванията от тази област, съсредоточени основно в Секцията по етнолингвистика към Института за български език, са насочени към утвърждаване на националната идентичност на българите като част от културното многообразие на Европа. Спектърът на разработките е твърде широк: създават се електронни бази данни (архиви и библиографии), разработват се по-малки и по-големи проекти от областта на етнолингвистиката, етнолингвистичната лексикография и съпоставителната лингвокултурология.

Изследвания от областта на българската етнолингвистика са включени и в 3. книжка на списание *Български език* за тази година. В духа на вече утвърдена насоченост са представени статии, анализиращи езиковия израз на различни страни от познанието, мисленето и културата на българите.

В статията си „*Чуждите*“ деца в българската култура и език Мария Китанова представя чрез изключителното многообразие на названия за чужди деца в българското семейство характерното за българите категоризиране и назоваване въз основа на основната бинарна опозиция *свой* – *чужд*. Разкриват се различни страни от познанието, като особено интересни са тези, свързани с митологията.

В изследването си *Защитни (апотропейни) названия за дете* Христо Холиолчев разглежда апотропейни прозвища от цялата българска езикова територия за малко дете, преди да е кръстено и да е получило собствено име.

В работата на Неда Павлова *Роднински имена в нероднински контекст* се прави анализ на значението и употребите на роднинските термини в българския език като маркери на позитивна и/или негативна учтивост във функцията на обръщение. Правят се изводи за правилата на общуване и съвместно живеене на отделни социални групи, мотивирани от лингво-културологични причини.

Върху етнолингвистичното разбиране за диалекта не само като териториална лингвистична, но същевременно и като етнографска и културологична единица, е изградена статията на Елена С. Узенцова *Културният диалект на българите мохамедани от Тетевенско (село Галата)*. Авторката проучва говора и традиционната култура на българските мохамедани от този район, като доказва, че основните черти на този културен диалект са белег за принадлежността му към източния ареал на традиционната култура на България и, в по-широк смисъл, към източния дял на балканославянския регион. Изследването се основава на собствени теренни материали на авторката в рамките на работата по съвместния научен проект между Института за български език при БАН и Института по славянознание при РАН *Език и култура през епохата на глобализацията* (2012–2014 г.).

Предмет на анализ в статията на Калина Мичева-Пейчева *Езикът на скръбта – единение на νεκρός и λόγος* е езикът на скръбта през призмата на българската поминална текстуалност от средата на 19. до началото на 21. в. На културологичен анализ са подложени българските биографични и семейни некролози.

В изследването си *Здравето и болестта в лексикалната система на българските диалекти* Марияна Витанова представя интересна репрезентация на концептите *здраве* и *болест* и техните лингвокултурни измерения, свързани с традициите и практическия опит на носителите на българския език.

Статията на Анна Лазарова *Само ние ли говорим на бе? За семантиката и функциите на някои частици в балканските езици* е опит за описание на семантиката и някои функции на разговорната частица **бе** в българския език и нейния функционален еквивалент в гръцки език **ре** като част от системата на частиците в двата езика от гледна точка на социалното взаимодействие, свързано със специфични културни стратегии на Балканите.

Тясно свързано с етнолингвистиката и лингвокултурологията е съпоставителното езикознание. Тези области на изследване взаимно се допълват и обогатяват както в теоретично отношение, така и по отношение на интерпретациите на лексикалния материал и използваните методики. Съпоставителната лингвокултурология проучва националната (етническата или етнокултурната) специфика на духовната култура, намираща отражение в семантичната структура на езиковите единици на българския и други езици. Материал за изучаване представляват лексикални, фразеологични единици, паремии, форми на речевия етикет, художествени текстове и др. като феномен на националната култура. Предмет на внимание в статията на Палмира Легурска *За съпоставителния анализ на лексиката* е поставянето на изследванията по съпоставителна лексикология като част от съпоставително-типологичното езикознание и контрастивната лингвистика в подходящ за тях исторически и концептуален контекст.

✉ Палмира Легурска
✉ Лилия Крумова-Цветкова
balgarskiezik@mail.bg

Публикувано: 10 октомври 2014